

Emil Lučev*Savez hrvatskih društava Slovenije, Novo Mesto***AUTOHTONOST HRVATA U SLOVENIJI***

SAŽETAK

Jezik, nošnja te običaji Hrvata u Sloveniji govore o njihovu podrijetlu, a podaci zabilježeni u dokumentima o njihovoj autohtonosti. Danas autohtoni Hrvati te njihovi potomci, baš kao i oni koji su se kao ekonomska migracija kasnije naselili, predstavljaju važan dio modernoga slovenskog društva.

KLJUČNE RIJEČI: autohtonost, Hrvati, Slovenija

Prema popisu iz 1991. Republika Slovenija imala je 1.960.000 stanovnika. Od svih etničkih skupina najbrojniji su bili Hrvati: 54.212 stanovnika, što je iznosilo 2,8% ukupnog pučanstva.

Republika Slovenija je potpisnica Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Deklaracije o pravima pripadnika etničkih i nacionalnih, vjerskih i jezičnih manjina, Okvirne konvencije za zaštitu manjina, Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima te niza dokumenata Organizacije za europsku sigurnost i suradnju te Vijeća Europe i Srednjoeuropske inicijative. Pri tome Odbor za prava čovjeka svjedoči da je postojanje manjine činjenično stanje na koje ne može utjecati država u kojoj manjina živi.

Stručnjaci smatraju da na osnovi potpisanih dokumenata Hrvati u Sloveniji trebaju uživati manjinsku zaštitu. Međutim, ni u Ustavu Republike Slovenije niti u podacima Hrvati se ne spominju kao izdvojena etnička skupina.

Kao praktično jedini razlog za takvo stanje navodi se da Hrvati nisu autohtona manjina u Sloveniji. Istina je, pak, posve suprotna. O tome postoji niz objavljenih radova, primjerice:

1. *Zgodovina Slovencev*, Ljubljana, Cankarjeva založba, 1979., str. 114–115.
2. Mirko Rupel: *Valvasorjevo berilo*, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1951., str. 17, 123–125, 127–129, 215.
3. *Slovenci v Hrvaški*, Ljubljana, Inštitut za narodnostna vprašanja, 1995.
4. *Hrvati u Sloveniji*, Zagreb, Institut za migracije i narodnosti, 1997.

Autohtoni, samonikli, starosjedilački su narodi ili etničke skupine, prema mišljenju europskih stručnjaka, oni koji su stigli na svoje odredište u davnini, pa makar ako su samo očuvali sjećanje na taj događaj. Očekuje se da su takvi narodi

---

* Izlaganje na IV. forumu hrvatskih manjina u Zagrebu 6. 12. 1999.

stigli prije nego se njihova nova domovina formirala kao posebna državna zajednica. Govoreći o autohtonosti, najčešće se pomišlja na najmanje pet naraštaja ili 100 godina bivanja na određenom prostoru. Prema tome, Hrvati u Sloveniji ispunjavaju sve kriterije koje postavlja suvremena znanost, a i europska politika, glede autohtonosti stanovništva.

Prema slovenskoj stručnoj literaturi, naselja koja nose hrvatsko ime spominju se u slovenskome etničkom prostoru već u 10. stoljeću: Krobathenberg, Krobathen. Kroz cijeli srednji vijek pisci, a osobito ljetopisci, govore o velikom broju naseobina i pojedinaca Hrvata koji su imali veće značenje na kulturnom, privrednom ili vojnom području tadašnje Koruške, Štajerske i Kranjske: Stjepan Konzul, Antun Dalmatin, Juraj Slavonac, Juraj Juričić, Fran Krsto Frankopan. To se također nastavlja i u 19. te 20. stoljeću. Treba pri tome naglasiti da do sada nigdje nisu dovoljno jasno bili postavljeni zahtjevi za priznavanjem manjinskog statusa slovenskih državljana hrvatskog podrijetla u Sloveniji. Isključivo je traženo sufinanciranje kulturnih projekata.

Savez hrvatskih društava Slovenije osnovan je 1994. Krajem 1999. učlanjeno je devet društava.

Hrvatska društva u Sloveniji su od 1991. organizirala 220 vrhunskih kulturnih priredaba, od toga najviše u Novom Mestu: 109. Na priredbama su sudjelovali intelektualci, pisci, kritičari, javni radnici, kazališni i glazbeni umjetnici te slikari iz Hrvatske, Slovenije, Austrije i Italije.

Hrvatska katolička misija djeluje u Ljubljani, ali je to vjerojatno jedina ustanova takve vrste u Europi koja nema svoje prostorije. Redovite mise nedjeljom i praznikom održavaju se, osim u Ljubljani i Mariboru, i u Novom Mestu. Redovita nastava hrvatskog jezika te općeg poznavanja hrvatske povijesti i zemljopisa za sve uzraste u suradnji s Ministarstvom prosvjete Republike Hrvatske te Ministerstvom za šolstvo Republike Slovenije održava se u Ljubljani i Novom Mestu. Prostorije i troškovi oko kulturnih manifestacija kao što su tribine, koncerti, izložbe te izdavačka djelatnost, hrvatska društva financiraju kroz management i samopomoć. U Novom Mestu izlazi biblioteka »Most« te dvomjesečnik *Hrvatski vjesnik*, a u Ljubljani se tiska informativni listić hrvatske katoličke misije, *Izlazak*.

Prema popisu iz 1991. Zavod Republike Slovenije za statistiku te Statistički ured navode zanimljive podatke:

U graničnom području prema Hrvatskoj postoji osamnaest općina. U njima živi ukupno 462.683 stanovnika, što čini 23,35% cjelokupnog stanovništva Slovenije. U tim općinama registrirano je 18.657 Hrvata, što sa 34,41% predstavlja praktično trećinu svih Hrvata u Sloveniji. U graničnim općinama najviše Hrvata živi u Kopru – 3.386 (ovdje je dugo djelovala Hrvatska gimnazija, koju su ukinuli Talijani nakon Prvoga svjetskog rata), zatim u Novom Mestu – 1.462, te u Metliki – 1.022.

Važno je također napomenuti da je u popisu iz 1991. zabilježen znatno veći broj stanovnika koji se izjasnio da im je materinji jezik hrvatski od broja onih koji su se deklarirali kao Hrvati. Tako je u Metliki 13,4% ukupnog pučanstva izjavilo da im je materinji jezik hrvatski.

U urbaniziranim sredinama više Hrvata živi u mjestima, dok u općinama Sežana, Cerknica, Šmarje ob Jelšah, Ptuj, Ormož i Ljutomer veći dio živi od poljoprivrede.

Jezik, nošnja te običaji Hrvata u Sloveniji govore o njihovu podrijetlu, a podaci zabilježeni u dokumentima o njihovoj autohtonosti.

Danas autohtoni Hrvati te njihovi potomci (vidi u: N. Badovinac: *Žumberak i Marindol*, Zagreb, 1896.; J. Kobe: *Beli Kranjci*, Ljubljana, 1847.; F. Ilešič: *Hrvatski utjecaj u starim istočnoštajerskim tekstovima*, Zagreb, 1905.; F. Šanjek, J. Tandarić: *Juraj iz Slavonije*, Zagreb, 1984.; dnevni tisak: *Delo*, *Večernji list*, *Vjesnik*) baš kao i oni koji su se kao ekonomska migracija kasnije naselili, predstavljaju važan dio modernoga slovenskog društva.

Stručne analize demografskih kretanja u Sloveniji govore da će, ako se trendovi nastave, na području između Bleda i Brežica, Kopra i Maribora, krajem idućeg stoljeća, točnije 2072., živjeti manje od 1.000.000 stanovnika.

S obzirom na veliku sličnost susjednih naroda, Slovenaca i Hrvata, koji su praktično, uz manje prekide, živjeli u istoj državi od 1527. do 1991., na pripadnost istom srednjoeuropskome i mediteranskome kulturnom krugu, koji donosi slične ili iste običaje, istu vjeru, odnos prema radu i obitelji, Hrvati su najprivlačniji za svekoliku brzu asimilaciju.

Neka ispitivanja, navedena u zborniku *Hrvati u Sloveniji*, pokazuju da će se vjerojatno na sljedećem popisu pučanstva 2001. slovenskim građanima hrvatskog podrijetla izjasniti znatno manji broj od onoga zabilježenog u popisu iz 1991.

Emil Lučev

AUTOCHTHONY OF CROATS IN SLOVENIA

SUMMARY

The language, national costume and customs of Croats in Slovenia bear witness to their origin and data from various documents reveal their autochthony. Today autochthonous Croats and their descendants, just as those that arrived in Slovenia through later economic migration, constitute an important part of modern Slovenian society.

KEY WORDS: autochthony, Croats, Slovenia

Emil Lučev

AVTOHTONOST HRVATOV V SLOVENIJI

POVZETEK

Jezik, noša in običaji Hrvatov v Sloveniji kažejo na njihovo poreklo, stari dokumenti pa dokazujejo njihovo avtohtonost. Kot so v preteklosti, tako tudi danes Hrvati; avtohtoni in tisti, ki so se kot ekonomska migracija naselili kasneje, predstavljajo važen del slovenske družbe.

KLJUČNA SLOVA: avtohtonost, Hrvati, Slovenija